

мети», Лювенському «Комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти» та інших документах у сфері вищої освіти.

Перспективні шляхи автономізації закладів вищої освіти: створення механізму самооновлення університетів; розв'язання питань співвідношення колегіальних рішень й одноосібної відповідальності; визначення конкретної взаємодії законодавчої (рада) й виконавчої (ректорат) влади в навчальних закладах; поєднання автономії з відповідальністю закладу вищої освіти за якість і ефективність своєї діяльності; інтенсифікація науково-дослідницької роботи на основі вивчення процесу розвитку автономії; децентралізація університетської освіти; лібералізація управління університетами [1].

Література:

1. Мокляк В. М. Розвиток автономії в університетах України (XIX–початок XX століття) : автореф. дис. ... д-р. пед. наук : 13.00.01. Полтава, 2019. 40 с.
2. Радул О. Спроби відкриття університетів в Україні в другій половині XVIII століття. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки.* 2015. Вип. 140. С. 3–6.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНЦЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ХОРУ «КАЛИНА»

Московка Є. М., Лобач М. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
lobacholena58@gmail.com*

Актуальність. Пошук шляхів подальшого удосконалення системи підготовки вчителів музичного мистецтва переконує у необхідності використання потужного професійно-освітнього та естетичного потенціалу студентських мистецьких колективів. Останнім часом у зв'язку з пандемією COVID-19 і руйнівною війною позааудиторна мистецько-естетична діяльність у багатьох закладах освіти занепадає, що спонукає до узагальнення та поширення досвіду збереження, підтримки та функціонування українського народного хору «Калина» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка в складних умовах сьогодення.

Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін досліджували С. Горбенко, І. Зязюн, В. Ірклієнко, А. Козир, О. Отич, Г. Падалка, Є. Проворова, О. Рудницька, В. Федоришин, О. Щолокова, С. Сисоєва та ін. (див. аналіз їх праць див. у докторській дисертації Є. Проворової [4]). Позааудиторну мистецько-виховну діяльність як простір неформальної професійної освіти науково обґрунтувала Н. Сулаєва [6]. Творчий шлях українського народного хору «Калина» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та його засновника професора Г. Левченка (1933 – 2022 рр.) розкрито в дисертаціях Ю. Комишан (2021) і Н. Дем'янко (1996); унікальній книзі В. Гайдамаки «Сповитий вітрами» [1] та її численних дописах; дипломних дослідженнях учасниць українського народного хору І. Дурандіної (1996), І. Іванової (1998), Ю. Парамонової (1999), В. Коваленко (2004), виконаних під керівництвом доцента О. Лобач; наукових і публіцистичних статтях Л. Віцені, П. Гушоватого, Л. Гнатюк, М. Герасименка, П. Лиманського та ін. (див. повний огляд першоджерел у Ю. Комишан [2]).

Мета – узагальнити досвід концертної діяльності українського народного хору «Калина» в період відродження колективу та його вплив на результати професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в ЗВО.

Методика й організація дослідження. У ході дослідження застосовувалися загальнонаукові (аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення) та емпіричні

методи (спостереження, бесіди з учасниками українського народного хору «Калина» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка).

Результати дослідження. Український народний хор «Калина» в Полтавському педагогічному створено 1979 року заслуженим працівником культури України, відомим полтавським хормейстером Григорієм Семеновичем Левченком за підтримки доктора філософських наук, професора, ректора навчального закладу І. Зязюна та очільника Полтавської області Ф. Моргуна. Понад 40 років (1979 – 2022 рр.), до останнього свого подиху заслужений діяч мистецтв України, професор Г. Левченко талановито й самовіддано керував колективом, який досяг вершин виконавсько-хорової майстерності, успішно гастролюючи містами України та Європи (Австрія, Бельгія, Болгарія, Італія, Німеччина, Польща, Туреччина, Франція, Швейцарія, Швеція). Зауважимо, що початок активних зарубіжних гастролей хору припадає на важкі 90-ті роки минулого століття [2].

Криза в діяльності «Калини» була спричинена трагічною подією – 24 вересня 2022 року пішов у засвіти її незмінний керманіч і натхненник, видатний український диригент і хормейстер, незабутній Григорій Семенович. Маєстро прожив довге творче життя, подароване Мистецтву, Людям і Батьківщині. Митець залишив по собі багату мистецьку спадщину, частково оприлюднену в його численних навчальних посібниках із диригування та хорового класу, а також великий архів, який ще чекає на публікацію. Не можна було допустити, щоб цей скарб української культури залишився «мовчазним».

18 лютого 2023 року відбулася перша репетиція українського народного хору «Калина» під орудою в минулому «калінянина» Євгена Микитовича Московки, якого запросила до керування знаним колективом доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету Марина Вікторівна Гриньова. У біографічній книзі читаємо слова Григорія Семеновича про Євгена Московку: «Не можу не згадати і про учасників хору, які упродовж багатьох років співають у «Калині». ... на своїх плечах тримають хор. Це не просто учасники, це мої друзі, однодумці, які до нестями закохані в народну пісню. Вони живуть бажанням творити прекрасне і дарувати його людям. Це Валерій Солощенко, Віктор Магда, Євген і Людмила Московки (був час, коли з мамою і татом ходили і дві їхні доньки – Алла та Вікторія), ...» [1, с. 177]. Саме «друзі, однодумці», викохані й виплекані Г. Левченком, і склали ядро відродженого хору – казкового птаха Фенікса, який випростався з попелу небуття-забуття. «Калина» була й залишається єдиною дружньою родиною, тому радісна звістка про відновлення репетицій миттєво поширилась серед вихованців Маєстро, і вони завітали на зустріч з рідною піснею.

Через неповний місяць, 14 березня 2023 року, український народний хор «Калина» виступав на сцені міського Будинку культури на День українського добровольця. За цей час знаний колектив був жаданим гостем на концертних майданчиках Полтавщини: на батьківській землі Г. Левченка в Пирятині, на батьківщині народної артистки, Героя України Р. Кириченко на Корещині, в Полтавському академічному музично-драматичному театрі імені М. В. Гоголя і Полтавській обласній філармонії, Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) імені М. Ярошенка і Палаці дозвілля «Листопад», на всеукраїнському марафоні культури України в супермаркеті «Велмарт», на святкуванні Дня державного прапора України, на Дні Європи в міському парку, на численних наукових, освітніх і мистецьких заходах у педагогічному університеті.

Яскравим дійством відзначено 45-річчя легендарного хору. Вітали ювілярів ректор університету професор М. Гриньова та поважні представники Департаменту культури і туризму Полтавської облдержадміністрації, міської ради, обласної організації Профспілки працівників освіти і науки, Полтавського Центру народної творчості та ін. Глядачі, з-поміж яких переважно були «каліняни» минулих років, мали можливість насолодитися найкращими пісенно-танцювальними здобутками хору та новими творами в аранжуванні Є. Московки. Бурхливі оплески викликало привітання

зарубіжних друзів Григорія Семеновича з Австрії та Німеччини, його дружини Г. І. Левченко та відеозапис виконання української народної пісні «Ой, у лузі червона калина» маленькими онуками Маестро.

У процесі концертної діяльності студенти педагогічного університету різних спеціальностей, зокрема й майбутні вчителі музичного мистецтва поглиблюють і вдосконалюють різні складники професійної підготовки в ЗВО. Професійна підготовка вчителя музичного мистецтва – це сукупність загальних і фахових компетентностей і особистісних якостей, які забезпечують успішність його музично-педагогічної діяльності в майбутньому [3]. Вплив неформальної мистецької освіти в художньо-творчих колективах глибоко розглянуто в працях професора Н. Сулаєвої [5; 6].

Участь майбутніх учителів музичного мистецтва в українському народному хорі вдосконалює в них музично-теоретичну, диригентсько-хорову, музично-виконавську й методичну підготовку. На репетиціях і заняттях студії вони розвивають і коректують свої вокально-технічні навички (чистота інтонування, звукоутворення і звуковедення, співочі дихання, дикція та артикуляція тощо) та музичні здібності (метро-ритмічне та ладове відчуття, мелодичний, гармонічний і тембровий слух, музично-слухові уявлення, пам'ять). «Калиняни» помітно вирізняються з-поміж інших студентів загальною і сценічною культурою, виразністю й артистизмом, вокально-виконавською майстерністю як підґрунтям педагогічної майстерності. Проте найголовнішим у сучасних умовах є надбання позитивних особистісних якостей: витривалості, наполегливості, цілеспрямованості, дисциплінованості, сумлінності, віри в майбутнє, відданості Батьківщині та її культурі. За словом однієї з ветеранів хору: «Духовний скарб кожного народу – це його пісні. Українська пісня – це найцінніше, що має наш народ. Ніщо не може зрівнятися з її красою та милозвучністю. Вона відображає всі почуття людини: плач, жаль, радість, горе, кохання тощо. Мені здається, що немає такої людини, яка б її не любила. Українську пісню люблять не лише в Україні, а й далеко за її межами. Всі концертні зали були переповнені, люди нам аплодували стоячи та вигукували „браво!”. Для мене особисто, це був „шок” у хорошому розумінні цього слова. Я не могла повірити, що люди, які не розуміють нашої мови, з таким захопленням сприймають українську пісню».

Висновки. Отже, участь майбутніх учителів музичного мистецтва в українському народному хорі «Калина» удосконалює всі складники їхньої професійної підготовки (музично-теоретична, диригентсько-хорова, музично-виконавська, методична) та позитивно впливає на становлення їх особистості.

Література:

1. Гайдамака, В. М. (2004). *Сповитий вітрами*. Полтава: Дексі-прінт.
2. Комишан, Ю. В. (2021). *Мистецько-педагогічна діяльність Григорія Левченка*. (Дис. д-ра філософії). Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава.
3. Левченко, Г. С., Лобач, О. О., Сулаєва, Н. В. (Ред.). (2020). *Змістовий складник формальної професійної освіти вчителів музичного мистецтва (І освітній рівень): монографія*. Полтава: Талком.
4. Проворова, Є. М. (2018). *Теорія і практика методичної підготовки майбутнього вчителя музики на засадах праксеологічного підходу* (Дис. д-ра пед. наук, HD). Київ.
5. Сулаєва, Н. В. Мистецько-педагогічна діяльність Григорія Левченка в контексті вітчизняної підготовки вчителів музичного мистецтва (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття). В кн. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. праць* (Вип. 28, с. 39-51). Київ; Полтава: Талком. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293158>
6. Сулаєва, Н. В. (2014). Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів у художньо-творчих колективах (Дис. д-ра пед. наук, HD). Київ.